



ПРВИТЕ ФОТОГРАФИИ И ПРВИТЕ ФОТОГРАФИ ВО ЕВРОПА, БАЛКАН И МАКЕДОНИЈА

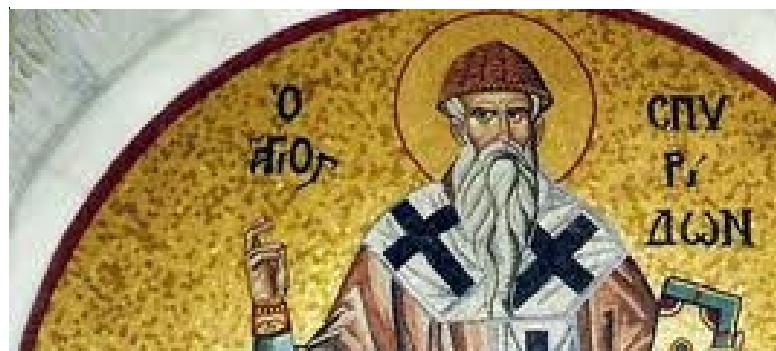
Првите фотографии и првите фотографи во Европа и Балкан

Традицијата на сликата односно фотографијата, влече корени од античка Македонија во времето на владеењето на македонските цареви од осмиот век пред нашата ера, кога на монетите се втиснувале ликовите на античките македонски цареви Пердика, Аминта, Филип, Александар, Персеј и др. и кога се исклесувале ликови на царевите или на некои имотни лица или на животни. Оваа традиција на ковање на монети со ликовите на владетелите продолжила и во римско, византиско, отоманско, па, се до денешно време, кога Република Македонија се осамостои како независна држава.

Традицијата на сликата-фотографијата, особено е нагласена во византиско време, како и во времето на славните мијачки градители во 18 и 19 век, во кои се истакнуваат копаничарите и зографите, кои ги сликаат ликовите на светците на фреските и иконите во црквите на територијата на етничка Македонија, па, и во соседните балкански држави. Покрај ликовите на светците, има многу случаи кога зографите ги насликуваат и нивните ликови или ликови од билниот и животински свет од нивната околина, а на зидовите од црквите ги запишуваат и имињата на дарителите и ктиторите на одредени места внатре или надвор во црквите. Најпознати градители и зографи има од Мијачките села во Западна Македонија, како: Филиповци од Гари, Фрчковски, Панајот Гиновски и Михаил Ѓурчиновски од Галичник, Рензовски-Зографски, Ќулафкови, Дамјанови од Папрадиште и многу други градители на цркви, фрескосликари и резбари-копаничари на иконостасите. Познато е дека овие градителски тајфи воделе книги т.н. Ермени, во кои ги запишуваат поважните настани од градбата на црквите, распоредот на фреските, биографии на зографите, а има направено некои скици или насликаны се некои лица и некои нивни тајни во работењето и занаетите.

Според некои записи на зидовите од црквата Св. Богородица во Лешок, денешниот живопис бил насликан во 17 век, од византиски зографи, некаде околу 1646 година, а за фрескоживописот биле платено 95 дукати од скопско-полошкиот епископ Никанор. Инаку, епископот Никанор бил од нашиот свештенички род Главиној (Глајној), кој во наредните векови постепено се нарекува род Лалошои од Лешок. На родот Главинои односно Лалошои заштитник им била Богородица и затоа и епископот Никанор помогнал да се обнови и зографиса црквата Св. Богородица. Би напоменал дека живописот на црквата Св. Богородица од Лешок повторно е насликан и во времето кога игумен во Лешочкиот манастир бил јеромонахот Кирил Пејчинович, како и во времето на игуменот Хаџи Езекил, роден од Глоѓи, Тетовско. Сите четири синови на поп Симон (јереј Симеон) од родот Лалошои, односно Главинои од Лешок биле спомагатели за оваа обнова, а посебно за зографисувањето на црквата Св. Богородица во Лешок. Така, најзаслужен за зографисувањето на црквата Св. Богородица бил Јереј Онуфрије поп Симонов (Симеонов), Паун поп Симонов -кафанџија, Јоан поп Симонов -земјоделец и Петре (Петроние) поп Симонов,-манах, Инаку, Петре односно Петроние имал црковно име како монах Петроние или како монах-калуѓер Данаил. Јереј Онуфрије народот го осллавувал како поп Онче или Онче поп Симеонов од родот Лалошои од

Лешок, а неговото име е запишано во внатрешниот влезен зид, како еден од ктиторите за обнова и зографисување на црквата Св. Никола во Теарце, што е нотирано во книгата за Теарце од Серафимовски Здравко (стр. 280, извор: ред. бр.51). Треба да се нагласи дека монахот Петроние (Данаил), е брат на јереј Онуфрие (поп Онче) од Лешок. Монахот Петроние бил еден од учениците на Кирил Пејчинович и дека Петре (Петроние) заминал во Света Гора, таму се описменил, се замонашил и после неколку години се вратил во Лешочкиот манастир, како монах Петроние (Данаил). Петроние (Данаил) бил еден од трите монаси, кои го пишувале Лешочкиот поменик, односно еден од двата монаси кои запишуваат во Поменикот на Лешочко-тетовско наречје. Ова се мои издржани хипотези, но, конечниот збор треба да го даде науката, дали монахот Петроние односно Danail бил вториот пишувач во Лешочкиот Поменик (извор: ред. бр. 46), кој пишувал со тетовско-лешочко наречие (стр.158-237, 237-243 и стр. 273 - 292-извор: ред. бр. 1) и (стр. 22 - 33- извор: ред. бр.63 и ред. бр. 69).



(Св. Онуфрие и Св. Спиридон) *)



Исти ликови на светци со векови и милениуми ги сликаат зографите
(Св. Димитрије и Богородица, *) - извор: ред. бр. 75)

Значи, во нашите македонски простори, па, секако и во Лешок, па, и во нашиот свештенички род Византијци- Главинои- Лалошои- Онуфриевски- Спироски од Лешок, имало голема и долговековна традиција на зографисување-сликање на фрески и икони, што е трајно нацртано и на фрески и икони на зидовите на црквите во Лешок и Полог. За црквите во Лешок и за свештениците во нашата фамилија и род имам напишано поглавие под 22 и 23 во Мојата книга (стр. 688-732 и стр.733-750 -извор: ред. бр.1). Би сакал да напоменам дека во Западноевропските земји во минатите векови, исто така има традиција на сликање на ликови на владетели и богати лица од страна на големи сликарски мајстори: Леонардо да Винчи, Рембрант, Микаеланђело, Ван Гог, Тицијан и

многу други светски познати сликари. Но, во источното византиско царство и во православната христијанска традиција и секако и во Македонија, од византиското време до денес има традиција да се сликаат, по одреден редослед светците, ктиторите и други лица на зидовите од црквите. Дека се работело за врвни мајстори-сликари може да се види што истиот лик на светец го сликале разни зографи во разни цркви во различни земји, како и во различни периоди со векови и милениуми наназад и неговиот лик секогаш останувал ист.

Што се однесува до фотографијата, уште во античка Македонија славниот антички филозоф Аристотел, кој го учел Александар III Македонски, најавувал некаква форма на слика-фотографија. Исто така, и старите кинези се обидувале и размислувале за можноста за изработка на фотографија- слика. Како се развиваше општеството, постојано имало учени и паметни лица од разни места во светот, кои разработувале некакви идеи за правење на слики. Но, реално во 19 век, времето на големите индустриски револуции, ги забрза идеите за изработување на фотографии.

Така, првата постојана и до денес сочувана фотографија во светот, е направена во 1826 година од францускиот иноватор Жозеф Ницефор Ниепс (Joseph Nicéphore Nièpce).

Зборот фотографија произлегува од грчките зборови фос (генитив: слики), светлина и зборот graphein, да се пишува, а зборот и поимот фотографија е кованица од двата зборови, која прв ја создал Сер Џон Фредерик Вилијам Хершел во 1839 година.

Почетокот на фотографијата некои го сместуваат во 1839 година, кога Луј Манде Дагер го објавува пронаоѓањето на дагеротипијата. Но, сепак, иако Луј Дагер има голема заслуга за пронаоѓањето на првиот комерцијален фотографски процес, тој не ја има првата идеја за фотографија и за првата фотографска слика.

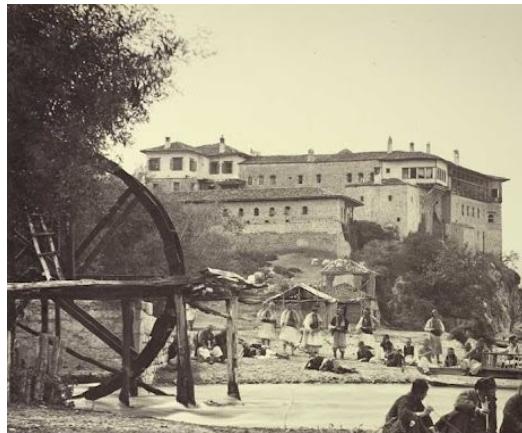


Неколку слики-фотографии со техника литографија во периодот од 1838 до 1855 год.

Во 1847 година, грофот Сергей Левитски (Sergej Lvovich Levitsky), дизајнирал јастуци камера, која значително ќе го подобри процесот на фокусирање. Оваа адаптација под влијание на дизајнот на камери, со децении е во употреба, а исттата техника се применува и во некои професионални камери. Левитски во Париз, прв ќе воведе заменливи декоративи во неговите фотографии, како и ретуширање на негативите, за да се отстранат или намалат технички и други недостатоци на фотографиите. Левитски е првиот фотограф, кој портретира слика на лице во различни пози и со различна облека.

Во 1851 година, на изложба во Париз, Левитски, ќе го освои златниот медал за портрет на фотографија.

Секако, дека, паралелно и во Америка, се развива техниката на фотографирањето, така 1851 година Август Вашингтон произведува фотографии, но, истите се многу скапи и неговиот процес не наоѓа на масовно купување односно потрошувачка.



Слика-литографија, Св. Наум, Охридско езеро, 1863

Роџер Фентон и Филип Хенри Деламот, се заслужни за новиот начин на снимање на настани, како на Кримската војна и реконструкцијата на Кристал Палас во Лондон.

Во средината на 19 век, група фотографи основаат медиум во кој се внесуваат слики од пејсажи и архитектура во техниката литографија, а значајно е да се забележат фотографиите на Рим и внатрешноста на Ватикан и околните села и слики од туристички патувања, на Роберт Макферсон и др.

Би сакал да напоменам дека разни патеписци, истражувачи, дипломати и др. од Западна Европа и Русија, доаѓале во отоманска Македонија, посебно во конзулскиот град Битола, потоа Солун, Охрид и други градови и правеле слики со техниката литографија. Во март 2012 година во Битола имаше промовирано книга, во која се прославува 150 години од првите слики од литографска техника на Битола.

Револуција во овековечување на ликовите и пејсажите во сликите настанал со појавувањето на браќата Аугуст Лумиер (1862-1954) и Луис Лумиер (1864-1948) родени во Бесансон, Франција. Браќата Лумиер први во светот во 1882 година коструираат апарати за правење на фотографии, кои масовно се продаваат во светот на крајот на 19 век и првите години од 20 век. За браќата Лумиер е многу важно што многу ја поедноставуваат техниката на правење на фотографии, но, што е уште поважно цените на фотоапаратите, плочите, хартијата, емулзијата и др. се многу поевтини и масовно се купуваат на пазарите во Европа и светот. *)- извор: ред. бр.75).



Браќата Лумиер, Бесансон, Франција

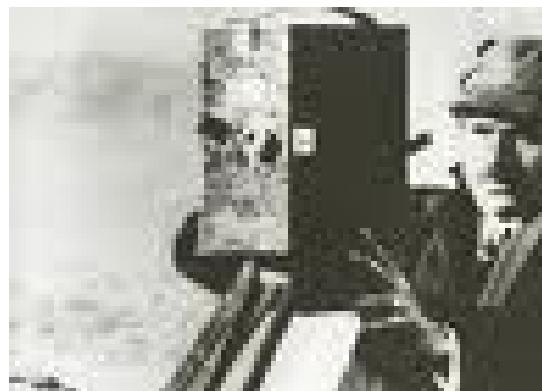
Набргу по ова сензионално открытие на фотоапаратите се појавиле и фото камерите. Така, во Лион, Франција почнало да се произведуваат фотоапарати и кинемаскопи односно кино камери и масовно се продаваат на пазарите во светот.

Многу брзо моќта и магијата на фотографијата и синемаскопот се разнесле во светот и дошол и до напредните луѓе од Македонија.



Неколку позначајни слики-фотографии и фотоапарати и камери од времето на браќата Лумиер

Така, постариот брат Јанаки, купил фотоапарат 1898 година и правел фотографии во Јанина, родното место на фамилијата, а во 1905 година фамилијата Манаки се преселува во Битола, ја усовршуваат фотографската и филмската техника до совершенство и ги прават највредните нивни дела, кои ги надминуваат не само границите на Македонија и Балканот, туку, имаат направено дела кои се значајни и за светската филмска и фотографска дејност.



Браќата Јанаки и Милтон Манаки, Битола, Македонија

Во 1905 година од Лондон купуваат камера тип биоскоп и браќата Манаки снимаат филмови во разни прилики. Тие имаат направено неколку илјади фотографии и филмски ленти. Милтон Манаки е првиот камерман на Балканот.

Значи, Браќата Манаки први почнале да снимаат на територијата на Македонија и на Балканот од почетокот на 20 век, односно од 1905 година.